

అథ శ్రీ తెత్తిరీయారణ్యతే ద్వితీయప్రశ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమః ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే
కరోమి ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

ఓమ్ ॥ సహ వై దేవానాం దాసురాణాం చ యజ్ఞో ప్రతతా వాస్తాం
వయగ్ స్వర్గం లోకమేష్యామో వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురా స్సంసహ్య
సహ సై వాచర స్సృష్టాచర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేఽసురా అముహ్యగ్ స్తేన
ప్రాజానగ్ స్తే పరాభవన్తే న స్వర్గం లోకమాయ స్సృశ్యతేన వై యజ్ఞేన
దేవా స్వర్గం లోకమాయ స్స ప్రశ్యతేనాసురా స్పరాభావయ స్సృశ్యతో
హ వై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రశ్యతోఽనుపవీతినో యత్కించ
బ్రాహ్మణో యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోప
వీత్యేవాధీయాత యాజయే ద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రశ్యత్యా అజినం వాసో
వా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణం బాహు ముద్ధరతేఽవ ధత్తే సవ్యమితి
యజ్ఞోపవీతమేత దేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం సంవీతం మానుషమ్ ॥౧॥

రక్షాగ్ంసి హ వాపురోఽనువాతే తపోగ్రమతిష్ఠన్త తాస్త్వజాపతి
ర్వరేణోపామస్త్రయత తాని వరమవృణీతాదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తా
స్త్వజాపతి రబ్రవీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హ వా తాని
రక్షాగ్ స్యాదిత్యం యోధయన్తి యావదస్త మన్వగ్రాత్తాని హ వా వీతాని
రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాఽభిమన్త్రితేనామ్నసా శామ్యన్తి తదు హ వా వీతే
బ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖా స్సన్ధ్యాయాం గాయత్రియాఽ

భిమన్రితా అప ఊర్జ్వం విక్షిపన్తి తా ఏతా అహో వ్రజీ భూత్వా తాని
రక్షాగ్ంసి మన్తేహారుణే ద్విపే ప్రక్షిపన్తి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన
ప్రాప్యానమవ భూన్వన్మద్యన్త మన్తంయన్త మాదిత్య మభి ధ్యాయ స్మృర్య
స్నాహ్మణో విద్వాన్శ్చ కలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో బ్రహ్మతి
బ్రహ్మైవ సన్మహ్మహ్మతి య ఏవం వేద ॥ ౨ ॥

యదేవా దేవహీశన్తం దేవాసశ్చ కృమా వయమ్ । అదిత్యాస్తస్మా
న్మాముఞ్చ తర్హస్వరేన మామిత । దేవా జీవనకామ్యా యద్వాచాఽస్య త
మూదిమ । తస్మాన్న ఇహ ముఞ్చత వశేదేవా స్సతోషసః । ఋతేన
ద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి । కృతాన్తః ప్రాహ్యేన సో
యత్కించా నృతమూదిమ । ఇన్తాగ్ని మిత్రావరుణౌ సోమ ధాతా
బృహస్పతిః । తే నో ముఞ్చన్తేన సోయదన్యకృతమారిమ । సజాతశగ్ం
సాదుత జామి శగ్ం సాజ్ఞాయస్ శగ్ం సాదుత వా కనీయసః । అనాధృష్టం
దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాజ్ఞాతవేదో ముముర్ధి ॥ ౩ ॥ యద్వాచా
యన్మనసా బాహుభ్యా మూరుభ్యా మష్టివద్భ్యాగ్ం శిశ్నే ర్యదన్యతం
చ కృమా వయమ్ । * అగ్నిర్మాతస్మాదేన సః ప్రముఞ్చతు చ కృమ యాని
దుష్కృతా । యేన త్రితో అర్ణవాన్నిర్భభూవ యేన సూర్యం తమసో
నిర్ముమోచ । యేనేన్ద్రో విశ్వా అజహ దరాతి స్తేనాహం జ్యోతిషా
జ్యోతిరానశాన అక్షి । యత్కుసీదమప్రతిత్తం మయేహ యేన యమస్య
నిధినా చరామి । ఏతత్తదగ్ని అన్త్యణో భవామి జీవన్మేవ ప్రతి తత్తే దధామి ।

* అగ్నిర్మాతస్మాదేన సోగార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు చ కృమ యాని

దుష్కృతా । ఇతి ద్రావిడపాఠః.

యన్మయ మౌతా యదా పీపేష యదన్తరీక్షం యదాక సోమతీ క్రామామి
త్రతే దేవా దివి తాతా యదాప ఇమం మే వరుణ తత్త్వయామి త్వం నో
అగ్నే సత్త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసే || 2-13 ||

ముముర్షి సుప్త ఉ || 2 ||

యదదీవ్యస్త్వ ఇముహం ఉభావాదీత్యనాన్యం జగత్ అసేత్కః ।
అగ్నిర్వా తస్మాది స్త్రళ సంవిదా నో ప్రముఖాతామ్ । యద్యస్తాభ్యాం దక్షర
కిర్చిషాన్యవాహం వగ్న ముప జీర్ణమాహ । ఉగ్రం హ్యేక రాష్ట్రభృద్
తాన్యపురసా వసుదత్త మృతాని । ఉగ్రం హ్యేక రాష్ట్రభృత్కర్మిషాజి
యదక్షవృత్త మసుదత్త మేతత్ । సేజ్యే ఋతా ద్భూత ఇద్యమా నో
యమస్య లోకే అధిరజ్ఞరాయ । అపతే హేళ ఉడుత్తమ మిమం మే వరుణ
తత్త్వయామి త్వం నో అగ్నే సత్త్వం నో అగ్నే । సంహనుకో విహనుకో
నిర్ ఋతో యశ్చ నిస్త్వనః । తేలిజ్జ్యోత్స్క మనాగనో దూరాద్దూర
మచీచతమ్ । నిర్యక్త మచీచతే కృత్యాం నిర్ ఋతిం ఉ । తేన యోలి
జ్జ్యోత్స్కమ్ చాతై తమస్త్వై ప్రసువామసి । దుశ్శగ్ం సోమశగ్ంసోభ్యాం
ఘణేనాను ఘణేన చ । తేనా న్యోలిజ్జ్యోత్స్కమ్ చాతై తమస్త్వై ప్రసువామసి ।
సం వర్చసా పయసా సం తనూర్ని రగన్మహా మనసా సగ్ంశవేన । త్వష్టా
నో అత్ర విదధాతు రాయోజను మార్క తన్వోలిజ్జ్యోత్స్కమ్ || 2-14 ||

కృత్యాం నిర్ ఋతిం ఉ పప్తా ఉ || 2 ||

అయుష్టే విశ్వతో దధదయ ముగ్ధి ర్హరీణ్యః । పునస్త్వై ప్రాణ
అయాతి పరా యశ్యగ్ం సువామి తే । అయుర్వా అగ్నే పూవిషో జాషాణో
ప్యతసతికో ప్యతయో నిరీధి । ప్యతం పీత్యా మథుదాతు గవ్యం పీతేవ

పుత్ర మధి రక్షతాదిమమ్ । ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోహో
 వరుణ సగంశికాధి । మూతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్చ వశ్యే దేవా అరదస్మి
 ర్యథాఽసత్ । అగ్న ఆయుగంషి పవస ఆ సువోర్ధ మిషం త నః । ఆరి
 తాధస్వ దుచ్చునామ్ । అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్ ।
 దధద్రయం మయి పోషమ్ ॥ ౬ ॥ అగ్నిర్ ముష్టి పవమానః పాత్యుః
 పురోహితః । తమిమహే మహాగయమ్ । అగ్నే జాతా ప్రణుదాన స్సపత్నా
 ప్రృత్య జాతా భాతవేదో నుదస్వ । అస్మే దీదిహి సుమనా అహిశ భార్యస్మై
 స్యామ త్రివరూథ ఉద్యౌ । సహసా జాతా ప్రణుదాన స్సపత్నా
 ప్రృత్య జాతా భాతవేదో నుదస్వ । అధి నో బ్రూహి సుమనస్సమానో
 వయగ్ స్యామ ప్రణుదాన స్సపత్నాన్ । అగ్నే యోనోఽభితో జనో వృతో
 వారో జిఘాగంసతి । తాగ్ స్త్వం వృతహృహి వస్వస్మభ్యమా భర । అగ్నే
 యో నోఽభి దాసతి సమానో యశ్చ నిష్ఠ్యః । తం వయగ్ సమిధం కృత్వా
 తుభ్యమగ్నేఽపి దధ్యసి ॥ ౭ ॥ యో న శృపా దశపతో యశ్చ న శృపత
 శృపాత్ । ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్తు సర్వం పాపగ్ం సమూహతామ్ । యో న
 స్సపత్నో యో రణో మర్తోఽభి దాసతి దేవాః । ఇధ్యస్యేవ ప్రజాయతో
 మా తస్యోచ్చేషి కించన । యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం దాహం ద్వేష్టి
 యశ్చ మామ్ । సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహయాగ్ శ్చాహం ద్వేష్టి యే త
 మామ్ । యో అస్మభ్య మరాతియాద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః । నిన్తాద్యో
 అస్మాన్విప్రాచ్చ సర్వాగ్ స్తాన్యప్తుషా తురు । సగంశితం మే బ్రహ్మ సగంశితం
 వీర్యాని ॥ ౮ ॥ సగంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహమస్మి పురోహితః ॥
 ఉదేషాం జాహూ అతిరముద్వర్షో అథో బలిమ్ । క్షిణోమి బ్రహ్మజా

మిత్రా నున్నయామి స్వామిం అహమ్ । * పునర్మనః పునరాయుర్మ
 అగ్రాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శోతం ము అగ్రాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతం ము
 అగ్రాత్పున శ్చిత్తం పునరాధీతం ము అగ్రాత్ । వైశ్వానరో మేఽదృశ్య
 స్తనూపా అవబాధతాం దురితాని విశ్వా ॥ ౫ - ౮ ॥

పోషం దధ్యసి పురోహిత శ్చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

వైశ్వానరాయ ప్రతేదయామో యదీస్తృణగ్ం సత్తరో
 దేవతాసు । స ఏతాన్వాకా స్త్రముచ స్త్రవేద స నో ముఖ్యాతు దురితా
 దవద్యాత్ । వైశ్వానరః పవయాన్నః పవిత్రై ర్యథుర్జర మథి ధావామ్యూకామ్ ।
 అనాజాన న్మనస్తా యాచమానో యద్రైనో అవతథ్సవామి । అమి
 యే సుభగే దివి విచృతా నామ తారతే । ప్రహమ్యతస్య యచ్చతా మేత
 ద్బద్ధక మోచనమ్ । విజిహర్ష్య త్లోకాస్సృధి బన్ధా స్మృజ్వాసి బద్ధకమ్ ।
 యోనే రివ ప్రచ్యుతో గర్భ స్సర్వా స్తథో అనుష్ఠ్య । స ప్రజానస్సృతి
 గృభీత విద్వా స్త్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । అస్మాభి ర్జతం జరసః పరస్తా
 దచ్చిన్నం తన్ముమను సంచరేమ ॥ ౯ ॥ తతం తన్తు మన్వేతే అను సంచరన్తి
 యేషాం దత్తం పితృమాయనవత్ । అబన్వేతే దదతః ప్రయచ్ఛా ద్దాతుం
 చేచ్ఛక్నవాగ్ంస స్వర్గ ఏషామ్ । ఆరభేథా మను సగ్ం రభేథాగ్ం సమానం
 పన్థా మవథో ఘృతేన । యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నో తస్మై
 గోత్రాయేహ జాయాపతి సగ్ం రభేథామ్ । యదస్తరిక్షం పృథివీ ముత
 ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా తస్మా దేనస్తో

* పునర్మనః పునరాయుర్మ అగ్రాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శోతం ము
 అగ్రాత్పునః ప్రాణః పునరాధీతం ము అగ్రాత్ । ఇతి ద్రావిడపాఠః ।

గాఢపాపత్య ఉన్నోనేష ద్దురితా యాని చక్రమ । భూమి ర్మాతా లదితిర్నా
జనిత్రం భాతా లస్తరిక మభిశస్త ఏనః । ద్యౌర్మః పితా పితృయాచుం భవాసి
జ్జామి మిత్వా మా వివిధి లోకాత్ । యత్ర సుహార్థ స్సుకృతో మదన్తే
విహాయ రోగం తన్వాని ల్లగ్న్ స్వాయామ్ । అశ్లాణాభై రహుతా స్త్వగ్నే
తత్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్ । యదస్త్ర మద్యుసృతేన దేవా దాస్యస్మ
దాస్యస్మత వా కరిష్యన్ । యద్దేవా నాం చక్షుష్యాగ్లో అస్తి యదేవ కించ
ప్రతిజగ్రాహ మగ్నిర్మా తస్మా దస్త్రణం కృణోతు । యదస్త్ర మద్మి బహుధా
విరూపం వాస్తో హి రణ్య ముత గామతా మవిమ్ । యద్దేవా నాం చక్షుష్యాగ్లో
అస్తి యదేవ కించ ప్రతి జగ్రాహ మగ్నిర్మా తస్మా దస్త్రణం కృణోతు ।
* యన్మయా మనసా వాచా కృతమేనః కదాచన । సర్వస్మా త్తస్మా
న్మేఢితో మోగ్ని త్వగ్ం హి వేత్త యథా తథమ్ ॥ ౬ - ౧౦ ॥

చరేమ పుత్రగ్ం షట్పు ॥ ౬ ॥

వాతరశనా హ వా ఋషయ శృమణా ఊర్వ మన్తినో బభూవు
స్తా నృషయో లర్థమాయగ్న్ స్తే నిలాయమచరగ్న్ స్తే లను ప్రవిశుః
కూక్మాణ్డాని లాగ్ స్తేష్వస్వవిన్త ఇద్ధయాచ తపసా చ తా
నృషయో లబ్రువ స్తుథా నిలాయం చరథేతి త ఋషీ న బ్రువన్నమో
వో లస్తు భగవన్తో లస్మిన్మామ్ని కేనవ సుపర్యామేతి తా నృషయో ల
బ్రువ స్ప్రవిత్రం నో బ్రూత యేనా రేపస స్సామేతి త వీతాని
సూక్తాన్యపశ్యన్ యద్దేవా దేవహేళనం యదదీవ్యస్త్పణమహం

* యన్మే మనసా వాచా కృతమేనః కదాచన । సర్వస్మాన్మేఢితో
మోగ్నిత్వగ్ం హి వేత్త యథా తథమ్ । ఇతి ద్రావిడపాఠః ।

అథావా॑యుష్టే॑ వి॒శ్వతో॑ దధ॑దిత్వే॒తైరాజ్యం॑ జాహు॑త వైశ్వా॒నరాయ॑
ప్రతా॑పేదయా॒మ ఇ॒త్యుప॑తిష్ఠత॒ యద॑ర్వాచీన॒ మేనో॑ భూ॒ణహ॑త్యా॒యా
స్తస్మా॑న్మోక్ష్య॒ధ్వ ఇతి॑ త ఏ॒తైరజా॑హుస్తే॒ రేపసో॑ లభ॒వన్కు॑ర్వాది
ష్టైతై॑ ర్ఘ॒హుయాత్పూ॑తో దే॒వతో॑ కాశ్శ॒మశ్ను॑తే ॥౮-౧౧॥

కూ॒క్మాణ్డై ర్ఘ॒హుయా॑ ద్యో॒లపూ॑త ఇ॒వ మ॑స్యే॒త యథా॑ స్తే॒నో
యథా॑ భూ॒ణహై॒వ మే॒ష భ॑వతి॒ యో ల॒యో నౌ రే॑త స్సృ॒జాతి॑ యద॒ర్వా
చీన॒ మేనో॑ భూ॒ణహ॑త్యా॒యా స్తస్మా॑న్మృ॒త్యుతే॑ యా॒వదే॑నో దీ॒క్షా ము॑పైతి
దీ॒క్షిత॑ ఏ॒తై స్సృ॒తతి॑ జా॒హోతి॑ సం॒వత్స॑రం దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑ సం॒వత్స॑రా
దే॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑ మా॒సం దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑ యో మా॒స స్స సం॒వత్స॑ర
స్సం॒వత్స॑రా దే॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑ చతు॒ర్విగ్ంశ॑తిగ్ం రా॒త్రి ర్దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑
చతు॒ర్విగ్ంశ॑తి ర॒ర్చమా॑సా సం॒వత్స॑ర సం॒వత్స॑రా దే॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑
ద్వాద॑శ రా॒త్రి ర్దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑ ద్వాద॑శ మా॒సా సం॒వత్స॑ర సం॒వత్స॑రా
దే॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑ ష॒డ్రాత్రి ర్దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑ ష॒డ్వా ము॑త॒వ సం॒వత్స॑ర
స్సం॒వత్స॑రా దే॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑ త్రి॒సో రా॒త్రి ర్దీ॒క్షితో॑ భ॒వతి॑ త్రి॒పదా॑
గా॒య॒త్రి గా॒య॒త్రియా॑ ఏ॒వాత్మా॑నం పు॒నీతే॑ న॒మాగ్ంస॑ మ॒శ్నీయా॑న్న
త్రి॒య ము॑పే॒యాన్మో ప॑ర్యా॒సీత॑ జా॒గుః॑ ఘృ॒తాన్య॑తా తృ॒యో బ్రా॑హ్మ॒ణస్య॑
వ్ర॒తం య॑వా॒గూ రా॑జ॒స్యస్యా॑మి॒క్షా వైశ్వ॑స్యాథో సోమ్యే॒లప్య॑ధ్వర
ఏ॒తద్వ్ర॒తం బ్రూ॑యా॒ద్యది॑ మ॒స్యేతో॑ ప॒దస్యా॑మి త్యోద॒నం ధా॑నా స్స॒త్వా
స్థృ॒తమి॑త్యను॒వ్రత॑యే దా॒త్యనో॑ ల॒సుప॑దాసా॒య ॥౮-౧౨॥

అ॒జాన్ పూ॑ వై పృ॒శ్నీగ్ స్తప॑స్యమా॒నా స్సృ॑హ్మ స్వ॒యమ్ము॑ఖ్యా
సర్వే॑ష॒త ము॑పయో లభ॒వన్త దృ॑షి॒ణా మృ॑షి॒త్వం తాం దే॑వతా ముపా॒తిష్ఠ॑న్త

యజ్ఞకామాస్త ఏతం బ్రహ్మయజ్ఞ మపశ్యస్తమా బ్రహ్మస్తేనాయజ్ఞ
 యద్యచోఽధ్యగీషత తాః పయ అహుతయో దేవానా మభవన్
 యద్యజాగ్ంషి ఘృతాహుతయో యథామాని సోమాహుతయో
 యదథర్వాజ్ఞీరసో మధ్వాహుతయో యద్రాహ్మణానీతిహసా
 స్పృరాణాని కల్పాన్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మదాహుతయో దేవానా
 మభవన్తాభిః కుథం పాప్మాన మపాఘ్నస్తపహత పాప్మానో దేవా స్త్వర్గం
 లోకమాయ స్సృష్మాణ సాయుజ్య మృషయోఽగచ్ఛ ॥౯-౧౩॥

పచ్చ వా ఏతే మహాయజ్ఞా స్సతతి ప్రతాయస్తే సతతి సంతిష్ఠన్తే
 దేవయజ్ఞః పితృయజ్ఞో భూతయజ్ఞో మనుష్యయజ్ఞో బ్రహ్మయజ్ఞ ఇతి
 యదగ్నోజహ్నోత్యపి సమిధం తద్దేవ యజ్ఞ సంతిష్ఠతే యత్ప్రత్యధ్య స్త్వదా
 కరోత్యప్యప స్తత్ప్రత్యయజ్ఞ సంతిష్ఠతే యద్భూతేభ్యో బలిగ్ం హరతి
 తద్భూత యజ్ఞ సంతిష్ఠతే యద్రాహ్మణేభ్యోఽస్తం దదాతి తస్యనుష్య
 యజ్ఞ సంతిష్ఠతే యథ్స్వధ్యాయమధీయాతై కామప్యచం యజ్ఞస్సామ
 వా తద్రాహ్మయజ్ఞ సంతిష్ఠతే యద్యచోఽధీతే పయసః కూల్యా అస్య
 పితృాస్త్వదా అభివహన్తి యద్యజాగ్ంషి ఘృతస్య కూల్యా యథామాని
 సోమ ఏభ్యః పవతే యదథర్వాజ్ఞీరసో మధోః కూల్యా యద్రాహ్మణా
 నీతిహసా స్పృరాణాని కల్పాన్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మదస్య కూల్యా అస్య
 పితృాస్త్వదా అభివహన్తి యద్యచోఽధీతే పయ అహుతిభిరేవ తద్దేవాగ్
 స్తర్చయతి యద్యజాగ్ంషి ఘృతాహుతిభి ర్యథామాని సోమాహుతిభి
 ర్యదథర్వాజ్ఞీరసో మధ్వాహుతిభి ర్యద్రాహ్మణానీతిహసా స్పృరాణాని
 కల్పాన్గాథా నారాశగ్ంసీ ర్మదాహుతిభిరేవ తద్దేవాగ్ స్తర్చయతి త ఏనం

తృప్తా ఆయుషా తేజసా వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్తసేనాన్నాద్యేన
చ తర్చయన్తి ॥ ౧౦-౧౪ ॥

బ్రహ్మాయజ్ఞేన యజ్ఞమాణః ప్రాచ్యం దిశి గ్రామాదఛదిర్దర్శ
ఉదీచ్యం ప్రాగుదీచ్యం వోదిత అదిత్యే దక్షిణత ఉపవీయోపవిశ్య హస్తా
వవనిజ్ఞా తిరాచామే ద్విపరిమృజ్య సత్కుదుపస్పృశ్య శిర శ్చక్షుషీ నాసితే
శోత్రే హృదయ మూలభ్య యత్తిరాచామతి తేన ఋచః పీణాతి యద్విః
పరిమృజతి తేన యజాగ్ంషి యథుక్కుదుపస్పృశతి * తేన సామాని
యథువ్యం పాణి పాదా ప్రోక్షతి యచ్చిర శ్చక్షుషీ నాసితే శోత్రే హృదయ
మూలభితే తేనాథర్వాజ్ఞోరసో బ్రాహ్మణా నీతిహసా స్పృరాణాని
కల్పాన్గాథా నారాశగ్ంసిః పీణాతి దర్పాణాం మహదుప స్తిర్యోపస్యం
కృత్వా ప్రాజాసీన స్వాధ్యాయ మధీయాతాపాం వా ఏష ఓషధీనాగ్ం
రసోయద్దర్పా స్ఫురస మేవ బ్రహ్మ కురుతే దక్షిణోత్తరా పాణి * పాదా
* కృత్వా సప్రవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యత ఏతద్వై యజుత్రయీం విద్యాం
ప్రత్యేషా వాగేతత్పరమమక్షరం తదేతద్దృచాఽభ్యుక్త మృచో అక్షరే పరమే
వ్యోమన్ యస్మిన్తేవా అధి వోషే నోషేదు ర్యస్తన్న వేద కిమ్మచా కరిష్యతి య
ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసత ఇతి తీనేవ ప్రాయుజ్ఞు భూర్భువస్స్వరిత్యా
హైతద్వై వాచస్పత్యం యదేవ వాచస్పత్యం తత్ప్రాయుజ్ఞాథ సావిత్రిం
గాయత్రిం తిరన్వాహ పచ్చోఽర్చర్చోఽనవానగ్ం సవితా శ్రియః
ప్రసవితా శ్రియమేవాహ్నో త్యథో ప్రజ్ఞాతయైవ ప్రతిపదా ఛన్దాగ్ంసి

* తేన సామాని యచ్చిర శ్చక్షుషీ ఇతి ద్రావిడపాఠః.

* దక్షిణోత్తరా పాణి కృత్వా ఇతి ద్రావిడపాఠః.

ప్రతిపద్యతే ॥ ౧౧-౧౫ ॥

గ్రామే మనసా స్వాధ్యాయమధీయాత్ దివానక్తం వేతి హస్తా
హ శాచ అహ్నాయ ఉతారణ్యే ఖల ఉత వాచోత తిష్ఠన్తుత ప్రజన్తు తాసీన
ఉత శయానోఽధీయాత్తేవ స్వాధ్యాయం తపస్వి పుణ్యో భవతి య ఏవం
విద్యాన్యధ్యాయ మధీతే నమో బ్రహ్మణి నమో అస్త్యగ్నయే నమః
పృథివ్యై నమః ఉషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి ॥ ౧౨-౧౬ ॥

మధ్యస్థినే ప్రఖల మధీయాత్తాసౌ ఖలు వా వైష అదిత్యో
యద్రాహ్మణస్తస్మాత్కహి తేక్షిష్యం తపతి తదేషాఽభ్యుక్తా । చిత్రం దేవానా
ముదగాదనీక్తం చక్షు ర్మితస్య వరుణస్యాగ్నేః । అఽప్రా ద్యావాపృథివి
అనరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మాజగత స్తస్యష శ్రేతి స వా ఏష యజ్ఞ స్సద్యః
ప్రతాయతే సద్యః స్సంతిష్యతే తస్య ప్రాజ్ఞాయ మవభృథో నమో బ్రహ్మణ
ఇతి పరిధానీయాం తిరన్వాహప ఉపస్మృత్య గృహానేతి తతో యత్కించ
దదాతి సా దక్షిణా ॥ ౧౩-౧౭ ॥

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘా హవిర్ధానం విద్యుదగ్ని ర్వర్షగ్ం
హవి స్సనయిత్సు ర్వషత్కా రోయదవస్సూర్షతి సోఽనువషత్కా రో
వాయు రాత్మాఽమావాస్యా సిష్టకృద్య ఏవం విద్యాన్యేఘ వర్షతి
విద్యోతమాసే స్తనయత్యవ స్సూర్షతి పవమాసే వాయావమావాస్యా
యాగ్ స్వాధ్యాయ మధీతే తప ఏవ తత్తప్యతే తపో హి స్వాధ్యాయ
ఇత్కుత్తమం నాకగ్ం రోహత్యుత్తమ స్సమానానాం భవతి యావన్తగ్ం హ
వా ఇమాం విత్తస్య పూర్ణాం దదత్త్వర్గం రోకం జయతి తావన్తం రోకం

జయతి భూయాగ్ంసం చాక్షయ్యం చాపపునర్మత్యం జయతి బ్రహ్మణ
స్సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ ౧౪-౧౮ ॥

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య ద్వావనధ్యాయా యదాత్మాఽశుచి
ర్యదేశస్సమృద్ధిరైవతాని య ఏవం విద్వాన్మహారాత ఉషస్యదితే వజ్రగ్
స్తిష్ఠన్నాసీన శ్చయానోఽరణ్యే గ్రామే వా యావత్తరసగ్ స్వాధ్యాయ
మధితే సర్వాన్లోకాభ్యయతి సర్వాన్లోకానస్త్రణోఽను సంచరతి
తదేషాఽభ్యుక్తా । అన్తరా అస్మిన్నన్తరాః పరస్మిన్ స్తుతియే లోకే
అన్తరాస్సౌమ । యే దేవయానా ఉత పితృయానా సుర్వా స్తుభా
అన్తరా అక్షియేమేత్యగ్నిం వై జాతం పాప్మా జగ్రాహ తం దేవా
అహుతిభిః పాప్మాన మపాఘ్నన్నాహుతినాం యజ్ఞేన యజ్ఞస్య దక్షిణాభి
ర్దక్షిణానాం బ్రాహ్మణేన బ్రాహ్మణస్య ఛన్దోభి శ్చస్తసాగ్ స్వాధ్యాయే
నాపహత పాప్మా స్వాధ్యాయో దేవపవిత్రం వా ఏతత్తం యోఽను
భ్యుజత్యభాగో వాచి భవత్యభాగో నాకేతదేషాఽభ్యుక్తా । యస్తి త్యాజ
సభివిదగ్ం సభాయం న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శ్రణోత్తుల
కగ్ం శ్రణోతి న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్తామితి తస్మాద్స్వాధ్యాయోఽ
ధ్యేతవ్యో యం యం క్రతుమధితే తేన తేనాస్త్వేష్టం భవత్యగ్నే ర్వాయో
రాదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛతి తదేషాఽభ్యుక్తా । యే అర్వాజుతవా
పురాణే వేదం విద్వాగ్ంస ముభితో వదన్త్యాదిత్యమేవ తే పరివదన్తి సర్వే
అగ్నిం ద్వితియం తృతియం చ హగ్ంసమితి యావత్తిర్వై దేవతాస్తా సుర్వా
వేదవిది బ్రాహ్మణే వసన్తి తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్వో దివేదివే
సమస్కుర్మాన్నాశ్శీలం కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః పీణాతి ॥ ౧౫-౧౯ ॥

రిచ్యత ఇవ వా ఏష ప్రేవ రిచ్యతే యో యాజయతి ప్రతి వా
గృహ్యతి యాజయిత్వా ప్రతిగృహ్య వాఽనన్త నిస్సాన్విధాయం వేద
మధీయాత తిరాత్రం వా సావిత్రిం గాయతి మన్వాతి రేచయతి వరో
దక్షిణా వరేణైవ వరగ్గ్ స్పృహోత్త్యాత్మా హి వరః ॥ ౧౬-౨౦ ॥

దుహే హ వా ఏష ఛన్దాగ్ంస్తి యో యాజయతి స యేన యజ్ఞ
క్రతునా యాజయేత్సోఽరణ్యం పరేత్య శుచా దేశే స్వాధ్యాయ మేవై
నమధీయన్నాసీత తస్మానశనం దీక్షా స్థానముపసద అసనగ్ం సుత్యా
వాగ్మహూర్మన ఉపభృద్భుతిర్భువా ప్రాహో హవి సామూర్ధ్వర్యు సువా
ఏష యజ్ఞః ప్రాణదక్షిణోఽనన్తదక్షిణ సుమృద్ధతరః ॥ ౧౭-౨౧ ॥

కతిధాఽవకీర్తి ప్రవిశతి చతుర్థే త్యాహు ర్భహ్మవాదినో మరుతః
ప్రాణైరిన్ద్రం బలేన బృహస్పతిం బ్రహ్మవర్చసేనాగ్ని మేవేతరేణ సర్వేణ
తస్యైతాం ప్రాయశ్చిత్తిం విదాఇకార సుదేవః కాశ్యపో యో బ్రహ్మచార్య
వకిరే దమావాస్యాయాగ్ం రాత్ర్యామగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ
ద్విరాజ్యస్యోపఘాత్తు జుహోతి కామావకీర్తోఽస్మ్యవకీర్తోస్మి కామ
కామాయ స్వాహా కామాభిదుగ్తోఽస్మ్యభిదుగ్తోస్మి కామ కామాయ
స్వాహేత్యమృతం వా ఆజ్యమమృతమేవాత్యన్తతే హుత్వా ప్రయతా ఇతిః
కవతిర్యజ్గ్నిమభి మన్తయేత సం మా సిఇన్తు మరుత సుమిన్త స్సం
బృహస్పతిః । సం మాఽయమగ్ని స్సిఇత్వాయుషా చ బలేన
చాయుష్మన్తం కరోతమితి ప్రతిహస్తౌ మరుతః ప్రాణాన్తథతి ప్రతిన్తో
బలం ప్రతి బృహస్పతి ర్భహ్మవర్చసం ప్రత్యగ్నిరితరభర్వగ్ం సర్వతను
ర్భూత్వా సర్వమాయురేతి తిరభిమన్తయేత తిషత్వా హి దేవా యోఽ

పూత ఇవ మస్యేత స ఇత్తం జహుయా దిత్తమభిమన్తయేత పునీత ఏవాత్మాన
మాయు రేవాత్మాస్తతే వరో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్గ్ స్పృహో త్యాత్మాహి
వరః ॥ ౧౮-౨౨ ॥

భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే స్వః ప్రపద్యే భూర్భువస్స్వః ప్రపద్యే
బ్రహ్మ ప్రపద్యే బ్రహ్మాత్మో శం ప్రపద్యే ఋమృతం ప్రపద్యే ఋమృతత్మో శం
ప్రపద్యే చతుర్థాలం బ్రహ్మాత్మో శం యం మృత్యుర్నా వపశ్యతి తం ప్రపద్యే
దేవాన్ప్రపద్యే దేవపురం ప్రపద్యే పరీవృత్తో వరీవృత్తో బ్రహ్మణా
వర్మణాఽహం తేజస్తా కశ్యపస్త్వ యస్త్వ సమస్తద్భిరో ధర్మోమూర్తాసం
బ్రహ్మాత్మైరా హనుర్మత్తోఽధరా విష్ణుర్ హృదయగ్ం సంవత్సరః
ప్రజనన మశ్వినో పూర్వపాదావత్రిర్మధ్యం మిత్రావరుణావపరపాదా
వగ్నిః పుచ్ఛస్య ప్రథమం కాణ్డం తత ఇన్ద్రస్తతః ప్రజాపతిరథయం
చతుర్థగ్ం స వా ఏష దివ్యశ్శాక్వర శ్శిశుమార స్తగ్ం హా య ఏవం
వేదాపపున ర్మృత్యుం జయతి జయతి స్వర్గం లోకం నాధ్వని ప్రమీయతే
* నాగ్నో ప్రమీయతే నాఘ్నో ప్రమీయతే నానపత్యః ప్రమీయతే
లఘ్వాన్నో భవతి ధ్రువస్త్వమసి ధ్రువస్యక్షితమసి త్వం భూతానామధిపతి
రసి త్వం భూతానాగ్ శేషోసి త్వం భూతాన్యప పర్యావర్తంతే నమస్తే నమ
స్సర్వం తే నమో * నమ శ్శిశుకుమారాయ నమః ॥ ౧౯-౨౩ ॥

* సమః ప్రాచ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చ
నమో నమో దక్షిణాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యే

* నాఘ్నో ప్రమీయతే నాగ్నో ప్రమీయతే, ఇతి ద్రావిడపాఠః.

* "నమస్తే నమస్సర్వం తే నమః", ఇత్యేతావదేవద్రావిడపాఠః.

తాభ్యశ్చ నమో నమః ప్రతీచ్యేదితే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యే
 తాభ్యశ్చ నమో నమ ఉదీచ్యే దితే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యే
 తాభ్యశ్చ నమో నమ తీర్వామ్యే దితే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యే
 తాభ్యశ్చ నమో నమోఽథరాయే దితే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతి
 వసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో నమోఽవాన్తరాయే దితే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
 ప్రతివసన్త్యేతాభ్యశ్చ నమో నమో గణ్గా యమునయో ర్మధ్యే యే వసన్తి తే
 మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరంతీవితం వర్షయన్తి నమో గణ్గాయమునయో
 ర్మునిభ్యశ్చ నమో నమో గణ్గాయమునయో ర్మునిభ్యశ్చ నమః ॥ ౨౦-౨౪ ॥

సహ రక్షాగ్ంసి యద్దేవా స్సప్తదశ యదదీప్తస్పృశ్చదృశాయుష్ఠే
 చతుత్రిగ్ంశద్వైశ్వానరాయ షడ్విగ్ంశతిర్వాతరశనా హ కూశ్మాణ్డే రక్షా
 హ పశ్చ బ్రహ్మ యజ్ఞేన గ్రామే మధ్యస్థినే తస్య వై మేఘ స్తస్య వై ద్వి
 రిచ్యతే దుహేహ కతిధాఽవకీర్ణీభూర్నమః ప్రాచ్యే విగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

సహ వాతరశనా దుహేహ తయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౪ ॥

ఓమ్ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యే నమ
 ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే
 కరోమి ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ - తథ్సత్ । శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు ॥

ఇతి శ్రీతైత్తిరీయారణ్యకే ద్వితీయ ప్రశ్నః